

Under de senaste åren har vi i Sverige kunnat åse en förändring av vår säkerhetspolitiska situation vars omfattning och hastighet är enastående även ur ett historiskt perspektiv. Svensk opinion är självfallet inte oberörd av detta skeende men det är svårt att finna direkta orsakssamband mellan händelserna och utvecklingen av opinionen i frågor som gäller säkerhetspolitiken, vårt försvar och det svenska samhällets utveckling.

Tidigare stod Sverige med sin alliansfrihet i fred syftande till neutralitet i krig, mellan de militära blocken i Europa. Den säkerhetspolitiska situationen uppfattades under lång tid som statisk och motsatsförhållandena var tydliga. I en sådan oföränderlig situation överläter man sannolikt till samhällsföreträdare av olika slag, inte minst till politiker och massmedier, att hålla uppsikt över de säkerhetspolitiska frågorna för Sveriges del. Majoriteten medborgare i vårt land hade mot den bakgrunden egentligen ingen anledning att, annat än sporadiskt, fördjupa sig i det säkerhetspolitiska konceptet. Olika studier, även SPF:s, visar att befolkningens intresse för och kunskaper om säkerhetspolitik och försvar inte är speciellt djupa.

Idag finns inte denna entydiga situation kvar. Många av de invanda säkerhetspolitiska begreppen har innehållsligt rubbats. Det säkerhetspolitiska konceptet har som dogm kommit att ifrågasättas av ledande politiker - men hur djupt har vår roll som åskådare till andras krigiska konflikter präglats in i svenska sinnen? Mot den bakgrunden är det viktigt att hålla sig à jour med hur den svenska opinionen förhåller sig till och reagerar inför de stora säkerhetspolitiska förändringar som kan komma att inträffa i en nära framtid. Är svenskarna beredda att ompröva säkerhetspolitiken eller är de traditionella föreställningarna så djupt rotade att förskjutningar av konceptet inte accepteras?

PRESSMEDDELANDE

Publiceringstid 12 september kl 1200

Varannan svensk kan acceptera tanken på framtida gemensamt Europaförsvar

Nästan hälften av befolkningen accepterar tanken att Sverige i framtiden ingår i ett gemensamt europeiskt militärt försvar. Detta finner Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) i sin årliga opinionsundersökning, där det också konstateras att försvarsviljan är stabilt hög. 70 % är för oförändrade eller höjda försvarsutgifter, medan var fjärde vill minska dem.

SPF har låtit göra drygt tusen telefonintervjuer med ett representativt urval ur befolkningen mellan 15 och 74 år. Undersökningen genomfördes under perioden 15 augusti till 4 september i år. Tanken att Sverige i framtiden skulle ingå i ett gemensamt europeiskt militärt försvar accepteras i höst av 49 %. Detta är en betydande ökning. Motsvarande siffra förra hösten var 40 % och hösten dessförinnan 35 %. Hösten 1992 tog 37 % klart avstånd från tanken. Förra hösten minskade denna andel till 28 % och är i höst endast 20 %.

Försvarsviljan i samhället har studerats av det psykologiska försvaret sedan 1952. Lägst var viljan till väpnat motstånd vid ett angrepp i slutet av 1960- och under 1970-talen. I höst menar 83 % att vi ska göra motstånd om vi angräps, 10 % är tveksamma, medan 3 % tar avstånd. Opinionsläget i höst skiljer sig knappast från förra hösten. Jämfört med 90-talets första år har försvarsviljan ökat medan andelen tveksamma minskat. Andelen som klart tar avstånd från väpnat motstånd ligger på samma nivå som tidigare år.

Nästan alla - 91 % - anser att krigsplacerade värnpliktiga omedelbart skall bege sig till sina mobiliseringsplatser när de får order att göra så. Det innebär att opinionen förändrats något i försvarspositiv riktning också i denna fråga under de senaste två åren. Andelen klara avståndstagare ligger fast vid några enstaka procent, medan andelen tveksamma minskar (från 10 till 5 %).

Opinionen har också förändrats något vad gäller inställningen till de ekonomiska satsningarna på det militära försvaret. Hösten 1993 var 15 % för ökade anslag, 20 % tyckte att anslagen borde minskas medan 65 % förespråkade oförändrad tilldelning. I höst är motsvarande andelar 12, 28 och 58 %. Få (3 %) önskar en minskning av statsutgifterna för den civila delen av totalförsvaret; majoriteten i befolkningen (53 %) är också i detta fall för oförändrade anslag.

En majoritet, 81 %, anser att Sverige bör ha ett militärt försvar, 16 % är tveksamma medan 2 % är negativa. Sedan mitten av 80-talet har andelen tveksamma eller negativa långsamt ökat och ligger de senaste åren på något under 20 %.

Om Sverige skulle angräpas militärt bedömer en femtedel våra möjligheter att framgångsrikt försvara oss som mycket små eller obefintliga. Denna pessimistiska uppfattning har dock minskat i utbredning jämfört med närmast föregående två år, då 30 % hyste denna åsikt. Att försvarsmöjligheterna är stora anser i höst 33 %, vilket inte är någon förändring gentemot förra året.

I höst oroas färre (44 %) än hösten 1993 (53 %) och hösten 1992 (60 %) över den politiska situationen i världen. 23 % - mot 29 % förra året och 26 % året dessförinnan - tror att riskerna är stora för att det som händer i världen idag skall leda till krig i stora delar av Europa; majoriteten, 57 %, bedömer i höst riskerna för detta som ganska små.

De flesta svenskar, 73 % (ca 70 % 1992 och 1993) förväntar sig inga förändringar i det militära läget kring Sverige de närmast kommande åren. Färre än förra året - 13 mot 17 % - tror att den militära situationen i vår närhet i framtiden blir mer hotfull än idag. Endast 4 % upplever att Sverige idag är utsatt för ett militärt hot.

Nästan alla (98 %) tycker att Sverige är ett bra land att leva i. Opinionsläget skiljer sig inte från föregående års. Ungefär lika många (ca 1/3 var) trodde 1992 och 1993 att det blir bättre respektive sämre att leva i Sverige i framtiden. Skaran optimistiska har i höst minskat till 25 % medan gruppen pessimistiska ökat till 39 %.

I undersökningen ställs också några kunskapsfrågor. Endast sju procent kan rätt identifiera larmsignalen för "viktigt meddelande". Vare sig man känner till signalens innebörd eller inte föreslår dock drygt en tredjedel den korrekta åtgärden att man ska vänta på information över radio eller TV när signalen ljuder. Hälften av befolkningen vet att man kan hitta information om larmsignaler och vad man ska göra om Sverige anfalls ("Om kriget kommer") i telefonkatalogen.